

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТА
ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИЗ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**



**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТА
ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**Збірник тез доповідей
I Науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

20-21 ЖОВТНЯ 2022 РОКУ

Львів 2022

«Соціально-психологічні та гуманітарні виміри безпеки життєдіяльності»: збірник тез доповідей I Науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Львів, 20-21 жовтня 2022 року. Львів: ЛДУБЖД, 2022. 404 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Василь КАРАБИН, доктор технічних наук, доцент

Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук

Лідія ВЕРБИЦЬКА, кандидат філологічних наук

Тетяна КОНІВЦЬКА, кандидат педагогічних наук

Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук

Збірник укладено за тезами доповідей I Науково-практичної конференції з міжнародною участю «Соціально-психологічні та гуманітарні виміри безпеки життєдіяльності» 20-21 жовтня 2022 року.

Матеріали друкуються українською, польською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій:

- ✓ Секція 1. Особистість в екстремальних умовах: психолого-педагогічні аспекти.
- ✓ Секція 2. Мовні моделі світу у термінологічному, перекладознавчому та прикладному вимірі.
- ✓ Секція 3. Прикладні аспекти соціальної роботи: сучасні тенденції, виклики та перспективи.
- ✓ Секція 4. Актуальні проблеми підготовки фахівців закладів вищої освіти в умовах кризового суспільства.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

СЕКЦІЯ 3

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Григорій ВАСЯНОВИЧ

ДУХОВНІ ТА ОСВІТНЬО-НАУКОВІ ПРИНЦИПИ

ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ196

Зоряна ГОНТАР, Михайло НАГІРНЯК

**ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ГРОМАД В УКРАЇНІ
2022 РОКУ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ГЛОБАЛЬНОГО ТА ЛОКАЛЬНОГО
ПОГЛЯДІВ199**

Зоряна ГОНТАР, Лілія БАЛАШ

**ІНСТИТУЦІЙНІ ЗМІНИ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ
ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ
2022 РОКУ202**

Любов ДУСЬКО

**ПРОБЛЕМИ Й ПЕРЕВАГИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
У ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ204**

Леоніла ЖУКОВА

**ПЕРСПЕКТИВИ ПЕДАГОГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА В
ПРОЦЕСІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ207**

Андрій КАРШЕНЬ, Олег ГАЛУШКА, Олена СТАДНІЧУК

СОЦІАЛЬНА РОБОТА НА СЛУЖБІ ЗБРОЙНИХ СИЛ211

Емілія КОСТИШИН, Юлія ШЕВЦІВ

**ПРАКТИКА ОДИНОКОГО МАТЕРИНСТВА В
СУЧАСНОМУ СОЦІУМІ215**

Емілія КОСТИШИН, Андрій ЦЮПРИК

**ДО ПИТАННЯ ПРО АКТУАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОЇ
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ219**

Секція 3

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ДУХОВНІ ТА ОСВІТНЬО-НАУКОВІ ПРИНЦИПИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

д-р. пед. наук, професор Григорій ВАСЯНОВИЧ

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Григорій Сковорода – наш перший розум

Микола Вінграновський

Феномен Григорія Сковороди, трьохсотріччя від дня народження якого відзначає усе прогресивне людство – вражає. Людина енциклопедичних знань, природної і Божої обдарованості, увібрала в себе цілий Всесвіт. Універсальність його думок, неоціненність творчого скарбу надзвичайно суттєво і позитивно позначалися і позначаються на духовному розвитку всього українського суспільства, а також на кожній окремій індивідуальності. Адже за розумінням Любомудра, саме духовна людина здатна утверджувати ідеали добра, любові, гуманізму, без чого немає справжньої демократії, багатства цивілізаційних цінностей і культури. З іншого боку, сьогодні ми бачимо і переживаємо жакливі плоди бездуховних, аморальних дій російських злочинців, які принесли в нашу країну стільки горя, страждань, тисячі невинно убієнних українських громадян, не кажучи про неймовірні матеріальні втрати. А знищення російськими окупантами унікального Музею Григорія Сковороди на початку травня цього року лише зайвий раз підкреслює здичавілість, безсердечність, безбожність російських невігласів до всього, що є святим і любим для справжнього українця. Тут, як у краплі води, знаходить віддзеркалення ідея боротьби добра і зла, справедливості і несправедливості, людяності і звіриних інстинктів, які продукуються сучасними бездуховними диктаторами Росії та Білорусії, їх звихненими пропагандистами, й благословляються, освячуються верховними діячами російської православної церкви.

Григорій Сковорода був високодуховною, моральною особистістю і цьому ж сумлінно навчав своїх учнів. Наведемо лише деякі із імперативів філософа щодо розуміння сутності поняття «духовна людина». У своїх чисельних творах педагог в різних аспектах формулював і викладав цю дефініцію. Наприклад, він писав: «Духовна людина є вільною. Ввись, в глибину і вишир літає вона безмежно. Не заважають їй ні гори, ні ріки, ні моря, ні пустелі». В іншому місці мислитель наголошував: «Духовна людина передбачає майбутнє, з презирством ставиться до багатства, заглядає у минуле, а також у майбутнє, пливе по воді океану. У духовної людини очі голубині, крила орлині, швидкість оленя, відвага лева, вірність горлиці, лелеча вдячність, смиренність ягнятка, швидкість соколини, журавлина бадьорість» [1].

Г. Сковорода в образній формі писав про те, що над головою духовної людини літає сім Божих птахів: дух смаку, дух віри, дух надії, дух милосердя, дух поради, дух прозріння, дух щирості (чистого серця). Нещасною є та людина, яка загубила бодай один із цих духів, бо не фізична сила, а сила внутрішня, духовна має більшу цінність. Фізична сила – добро швидкоплинне, духовна сила – ні. Звідси – духовна зброя людини сильніша за тілесну.

На думку Любомудра, духовна людина формується, виховується батьками, вчителями, церквою, усім способом життя, навколишнім середовищем. Звернемося бодай до деяких освітньо-наукових принципів Григорія Сковороди.

Одним із провідних принципів філософа і педагога був принцип пізнання і самопізнання. З цього приводу він писав: «Людина, яка хоче пізнати небо, Землю, море – повинна пізнати передусім себе. Від пізнання себе народжується віра в Бога. Вона здолає страх. Той, хто пізнає Бога, знайде розум разом з правдою, а також – мир» [3]. Надзвичайно важливою у цьому сенсі є настанова педагога: «Привчи себе до того, щоб кожного дня через очі або вуха потрапляло в твою душу щось не лише із Святого Письма, а й те, що побачиш і почувеш з випадкових подій, переживуй, розмелюй і, наскільки зможеш, перетворюй на поживний і рятівний сік, ніби ж та тварина, що має бути принесена в пожертву Богові» [3]. Людина, яка

позбавлена пізнання і самопізнання – втрачає свою сутність, стає нічим.

Іншим головним принципом навчання і виховання Григорій Сковорода визначав принцип природовідповідності. Він писав: «Природовідповідність – це щастя людини. Щастя – жити природовідповідною, а не за сліпою натурою, бо усе нещастя, яке веде у царство пільми» [3]. Він дає мудру пораду батькам: «Якщо бажаєш, щоби син твій весело і вдало виконував посадові обов'язки, то повинен йому сприяти у виборі природовідповідного якостям його звання. Сто спорідненостей, сто звань, і всі шановані, як законні» [3].

Із розуміння сутності принципу природовідповідності утворюється принцип спорідненої праці. Тут педагог наголошує: «Споріднена праця звеселяє серце: праця проганяє сум. До спорідненої праці народилася добра людина. Неспоріднена праця позбавлена таємничості краси» [3]. Г. Сковорода наголошував на тому, що споріднена праця допомагає навчатися з радістю. Важливо, щоби людина навчилася володіти собою, щоб вона була вдячною тим, хто її не лише навчає, але й виховує. Найкращим насінням щастю є – зерно виховання. Виховання йде від природи, воно впливається в серце насінням доброї волі, без перепон зростає, вільно і добровільно робимо все те, що є святим і потрібним Богові.

Мислитель наголошував на тому, що людина має самостійно виробляти в собі творчу думку, адже сам Бог покликав людину до творчості і свободи. Творча людина живе сутнісним, радісним відкриттям свого серця і духа. Найкращими порадиниками і друзями Г. Сковорода вважав книги. З іншого боку філософ навчав, що усіх наук зерна всередині людини приховуються, тут джерело потаємне. Натомість застерігав тих, хто легковажно ставився до науки такими словами: «А ще – ненароджений, не сунься в науку!»

Отже, на основі викладеного можна зробити висновок про те, що геніальний мислитель – Григорій Сковорода сформулював і залишив нам у спадок надзвичайно вартісні ідеї в сенсі духовності й освітньо-наукових принципів, які варто вивчати, розуміти і впроваджувати в життя.

Література:

1. Васянович Г. П. Християнсько-філософський персоналізм Григорія Сковороди. Львів: Норма, 2022. 268.

2. Кашуба М. В. Григорій Сковорода і сучасність. Текст наук. праць / Упоряд. та наук. ред. Д. Герцюк, П. Сікорський. Львів: Сполом, 2013. С. 13-25.

3. Сковорода Г. С. Повна академічна збірка творів / Григорій Сковорода; за ред. Л. Ушкалова. 2-ге вид., стер. Харків: Вид.: Савчук О. О., 2016. 1400 с.

ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ГРОМАД В УКРАЇНІ 2022 РОКУ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ГЛОБАЛЬНОГО ТА ЛОКАЛЬНОГО ПОГЛЯДІВ

канд. наук держ. упр., доцент Зоряна ГОНТАР,

канд. іст. наук, доцент Михайло НАПРНЯК

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Масові вбивства, нелюдські безчинства, мародерства, зруйновані міста, села, історичні пам'ятки та національні символи, скалічені долі тисяч людей російськими окупантами – це трагедія кожного українця. Проте ця війна залишить відбиток не лише у нашій колективній національній пам'яті, а і вплине на розвиток усього цивілізованого світу. І лише від нас залежить, яким буде цей новий світ і яке наше місце в ньому.

З початком повномасштабної війни громади проявили свою спроможність, опірність і згуртованість у відповідь на зовнішню агресію рф. У той же час місцеве самоврядування стикнулося з цілою низкою викликів - наповнення бюджетів, допомога внутрішньо переміщеним особам, місцевий економічний розвиток, гуманітарна та психологічна підтримка.

Сьогодні важливо мобілізувати зусилля у громадах та переорієнтувати їх роботу на активізацію економіки.

Ця війна лежить у багатьох площинах та часових вимірах, проте досі не має загально визнаного значення. Це не війна за економічне зростання переможця, не війна через внутрішні розбіжності чи будь-які інші внутрішні проблеми, не війна Путіна і Зеленського – це війна свободи проти рабства, безпеки проти постійної загрози, розвитку проти занепаду, минулого проти